

מעריך סדנא

[התמודדות עם גזענות]

יעדים

1. סוגיות מרכזיות:

- כיצד מכינים את החניכים להתמודד עם הגזענות שאותם הם פוגשים/יפגשו
- איזה דיאלוג חינוכי יש לקיים עם החניכים בנושא?

2. מרכיבי תפיסה ב'דרך כפר':

- תיקון הלב – חוסן רגשי
- דיאלוג – מיומנויות שיח, הקשבה ודיבור
- עוגנים בעתיד – מיומנויות חיים להשתלבות בחברה
- שמים – ערכים: כבוד לאחר וכו'.

מתווה

שלב א: הצגת הנושא באמצעות צפייה בסרטון

קטע סרט על ילדה שהבלון שלה עף ונתקע על עמוד. איש אפרו-אמריקאי גבוה עוזר לה, מטפס על העמוד ומוריד לה את הבלון. בדיוק כשהוא מושיט לה אותו, האמא של הילד מגיעה וצועקת עליו (אולי חושדת בו שהוא מציק לבת שלה), האיש חוזר לביתו ובתקרה תלויים עשרות בלונים – עדות לעשרות מקרי גזענות דומים שבהן נתקל בעבר... **[הסרטון נמצא במכון חינוך 'דרך כפר']**

לאחר הצפייה המשותפת נערוך עיבוד אשר יאפשר כניסה לנושא המפגש:

- סבב משפט אחד שהייתם רוצים להגיד לאיש הזה.
- איזה רגשות/מחשבות זה מעורר בכם?

שאלה פתוחה שתהדהד במהלך היחידה: לאיש הזה יש מציאות חיים קשה ביותר, מול הפרצוף האומלל שלו בסוף הסרט מאד קשה להישאר אדישים. כמעט בלתי אפשרי להבטיח לו שהחיים שלו ישתנו ושהמצב הזה ייפסק, ייתכן מאד שהוא יאסוף עוד הרבה 'בלונים' בחיים האלה... האם יש מקום בכלל לגשת אליו? לפתוח את זה איתו בשיחה? בשביל מה זה טוב?!

שלב ב: ניתוח אירועים

מטרה: בירור עמדות המשתתפים לגבי תופעות גזענות ובחינה משותפת של סוג הדיאלוג שיש לקיים בעקבות האירוע.

- נחלק את המשתתפים ל-2 קבוצות – כל קבוצה תקבל אירוע (עדכני שקרה באמת באחד מקהילות החינוך) וכרטיסיה עם שאלות להתייחסות. הקבוצות יקיימו דיון פנימי.
- שיתוף במליאה – על הדיונים שהתקיימו בכל קבוצה והאופן בו כל קבוצה בחרה להתמודד עם האירוע. .

מקרה 1:

החניכים מאד כועסים. מסתבר שבמושב ליד אחד כפר הנוער נתלתה מודעה בלוח המרכזי שבה כתוב "לאחרונה התקיימו גניבות במושב. אנו מבקשים מכל התושבים להיות ערניים. אם אתם רואים אתיופים מכפר הנוער הסמוך שמסתובבים בתוך המושב - אנא צרו קשר באופן מיידי עם המזכיר. תודה על שיתוף הפעולה".

מקרה 2:

ויקי נכנסת לביתן זועמת ופגועה. משיחה איתה עולה שהיא בדיוק הגיעה מנסיעה באוטובוס עם אמא שלה. היא מספרת שהנהג זרק הערה מאד בוטה על אמא שלה, אמנם אמא שלה לא הבינה אבל היא ממש נקרעה ונפגעה. היא כעסה על עצמה שלא ענתה לנהג ומצד שני ידעה שאם תענה לנהג אמא שלה תבין שהייתה כאן אמירה פוגעת ואמא שלה תיפגע מאד.

שאלות לליבון

- **בירור עמדות של המשתתפים –**
 - מה דעתכם על האירוע?
 - האם לדעתכם זה לגיטימי?
 - האם זה אמור לזעזע אותנו? האם זה מזעזע את החניכים?
 - כיצד לדעתכם זה תופס את החניכים? על מה יושב הקושי?
- **ניתוח אירוע – כיצד מתמודדים עם התופעה ואיזה דיאלוג מפתחים עם החניכים –**
 - האם פותחים את הנושא או שמחים שזה יישכח?
 - האם נכון להביא את זה לידיעת כלל החניכים (גם אלו שלא ראו את זה בפועל)?
 - **מה המטרה של המחנך כשהוא מחליט לפתוח את הנושא? מה הוא רוצה להשיג?**
 - מי הנפגע המרכזי מהתופעה הזו?
 - מה האופציות העומדות לפנינו ומה הרווחים והסיכונים שבכל אחד?
 - האם נכון להציף את הנושא לדיאלוג כללי? מה הסיכון בכך? (לעורר התלהמות ולנגוע בנושא כאוב ומדמם שלא כל החניכים מסוגלים לגעת בו, לדון בנושא שבכל מקרה אין לנו שליטה עליו, וכו')....
 - מה הסיכון שקיים בהשתקת הנושא? (אמנם נקבל שקט תעשייתי ונוכל לעבור לסדר היום שתוכנן במקור, אך משימתנו היא להצמיח בוגרים עם חוסן רגשי וחינוך ערכי- ואירוע מסוג זה הינו הזדמנות קריטית לעבודה סביב נושא זה עם החניכים).
 - האם למישהו מהמשתתפים היה אירוע דומה? כיצד פעל?
 - איזה דיאלוג ובאיזה פעולות תנקוט מול החניכים?

שלב ג: אמירה של דרך כפר.

אמירה של דרך כפר:

- המנחה ידגיש את החשיבות והמשימה של המנחה להתעסק באופן אקטיבי וליזום אירועים בהן יוכל לפתוח, לדון ולעבד את הנושא הזה. אין מקום להתעלמות! העבודה שאנחנו מעין חממה עוטפת ושנים שבהן החניך נמצא בסביבה מבוקרת מחייבת אותנו לעסוק בנושא הזה ולהצמיח את החניכים לבוגרים עם חוסן רגשי וחינוך ערכי – מוכנים לחיים ולהתמודדויות הצפויות להם.
- המנחה ידגיש גם את העבודה כי עיסוק בנושא הזה עם החניכים יכול לסייע לייצוג ומינוף הקשר האישי שלו איתם כדמות משמעותית בחייהם, אשר נוגעת במקומות שבהם הם נמצאים. (כלומר הוא לא עוד אדם שמייצג את הממסד ואת הישראליות, הוא באמת מבין אותם ומוקיע התנהגויות כאלה).

שלב ד: איגום רעיונות יישומיים – מה אנחנו כמחנכים חייבים לעשות

יחד עם המשתתפים נאגם דגשים, משפטים ופעולות שאפשר וצריך לקיים עם התלמידים. (אנחנו לא באים עם תשובות אבל יחד איתם (הם טובי המוחות) אפשר לאגם עקרונות...)

דגשים אפשריים (שכדאי שיעלו מצד המשתתפים):

1. לתת מקום לכאב. לאפשר לו להיות על פני השטח
2. הבנה שזו מציאות שהוא יפגוש הרבה פעמים??
3. איך אנחנו בתוך הקהילה שלנו – מתנהלים כחברה לא גזענית....
4. חינוך אקטיבי – מיומנויות להתאגדות, למחאה, לתיקון עולם, לעשייה.
5. לא להשאיר אותם לבד. אני כאיש צוות שגם מייצג חברה רחבה – אני איתם בתהליך הזה.
6. צריך לדאוג שאנחנו לא גורמים להם להתלהמות ושזה יצא מכלל שליטה
7. צריך להיות ערים לכך שישנם חניכים מסוימים שהצפת הנושא תכביד עליהם ותגרום להם להסתגר ולהתייאש עד כדי סיכון עצמי – דורש שיתוף של עו"ס וכו'...
8. לא להקטין את הסיטואציה ולזלזל בזה...